

SANDVIKS NYTT

Organ for Sandvikens Bataljon — Stiftet 17. mai 1857

Sandvikshytten

Sandvikshytten står på «Brennehaugen», det vil si på fjellet ovenfor Munkebotten. Fra hytten er det god utsikt mot syd, vest og nord. Det er derfor rimelig at man kaller den «Utsikten». Hytten er ferdigbygget i 1936, og de som sto for byggingen var Christian Pedersen, Anton Forthun og brødrene Ole og Ragnvald Bessesen.

I 1960 arrangerte Nornes Idrettslag for første gang de såkalte byfjellturene. Publikum skulle besøke et visst antall hytter på Byfjellene i et bestemt tidsrom. Man kunne da få et merke i sølv eller et diplom. Hensikten var å få folk til å gå fjellturer mer enn tilfelle har vært. Mange tusen var med i denne «konkurransen». Sandvikshytten var en av de hyttene som skulle be-

Glimt fra gamle dagers Sandviken

Sandviken før i tiden var som en liten «Sørlands-idyll» med små hus med hvite gardiner for vinduene og Kristi-blodsdråpe og Pelargonium i blomstrete eller blankpussete potter. Ofte kom en fullrigger eller en bark inn på bukten fra det mystiske utland og droppet anker og det duftet av tjæret tauverk, tørrfisk, klippfisk og hjemførte varer. Det var ikke sjelden at folk hadde papegøyer, kanarifugler eller skilpadder. De fleste hadde flaskeskip og konkylier på kommoden.

Nordvesten kommer i sterke kast gjennom Sandviken og hvirvler støvet gjennom de trange smauene hvor kjuaguttene er travelt opptatt med å «spelle kutender». Kjuaguttene ja, de hadde mange skøyerstreker på samvittigheten. Mine foreldre har ofte fortalt om morsomme episoder fra hine dager. Jeg vil her forsøke å gjengi noen av dem.

Den tids kjuagutter hadde ikke så mye å underholde seg med som de har nå for tiden. Det var svært alminnelig at de hang seg på en eller annen original, som det den gang var mange av. Det var ikke slik som nå, da slike gjerne blir tatt vare på.

Det er i det Herrens år 1872. En del gutter rusler oppover Sandviksveien. Plutselig melder en av guttene: «Der kommer han.» Dermed bykser de opp på gjerdet som går på begge sider av veien. Ganske riktig, et stykke oppe i veien kommer en kar halende på en vedsekk. Han kommer langsomt nærmere. Plutselig ro-

søkes, og den ble flittig besøkt. Dessverre har det vært få som har besøkt hytten etter at denne «konkurransen» var over.

Også i år har Nordnes Idrettslag arrangert slike byfjellturer, og det viser seg at interessen er enorm. Nå er det så at de hyttene som ligger nærmest Ulriksbanen har flest besøkende. Slik burde det ikke være. Det viser en viss slapphet hos publikum.

Ta en tur til fjells hver søndag! Sandvikshytten er åpen, vinter som sommer, og der kan dere gå inn og varme dere og få kjøpt brus eller buljong. Vi vil slutte med det kjente ordtaket: «Gå en tur først og la det gå sport i det.»

Vennlig hilsen

Hyttestyret i Sandvikshytten.

per en gutt på høyre gjerde: «Han tapte». De på venstre side svarer: «Han vant». De første igjen: «Næ, de'kje sant. Han tapte». Dermed var det slutt på freden i den delen av Sandviken, den kvelden. Det var nemlig «Prøyse-Andreas» som kom med vedsekken på ryggen. Utnavnet hadde han antakelig fått for sin store interesse for den nettopp avsluttede tysk-franske krig, hvor, som kjent, Preussen var den seirende. Når kjuaguttene hadde fått terget ham passelig opp med tilropene sine, ble han helt fra seg av raseri. Han slengte vedsekken fra seg og en vill jakt begynte gjennom de trange smauene. Den karen var voldsomt iherdig etter å hukke kjuaguttene for å gi dem en fortjent korporlig avstraffelse. Det hendte at han sprang så lenge rundt at datteren måtte ut og hente ham, men da hadde gjerne kjuaguttene tømt vedsekken utover gaten. Den måtte da møysommelig plukkes sammen igjen før «Prøise-Andreas» kunne komme seg hjem til kveldsmaten sin. Så senket roen seg atter over smauene.

En annen kjent person var Gunhilde. Hun var svært sterk, og levde blant annet av å tømme dokagger for folk. Man måtte nemlig selv tømme kaggene i en pram som lå ved Sandvikstorget. En gang kom hun bærende på to fulle kagger helt opp fra Mulen. Hun var ikke helt stø på bena, for hun var svært glad i «det sterke» Midt oppe i kleiven, der hvor nå oppgangen til Mulen fra Kirkegaten går, ramlet hun og for kant i kant ned kleiven sammen med kaggene og innholdet. Enhver kan tenke seg hvordan hun så ut da hun kom ravende inn til min bestemor med et stort hull i hodet. Her ble hun bandasjert. Etter et par dager var hun like god igjen. Der var hardhauser i gamle Sandviken.

En gang fant noen liket av en mann i sjøen. Det ble midlertidig fortøyd med en tauende til en liten trebrygge borte «på Grunnen». Det gikk nesten to dager før det kom politi og hentet det. I mellomtiden var det en stor attraksjon for kjuaguttene. Når de traff gutter som ikke hadde sett det interessante funn, gikk de ned på bryggen, halte i tampen og der kom liket med stirrende øyner på skrå opp gjennom vannet, til stor underholdning for ongene.

Skolestellet i Sandviken var i 1870 atskillig mer primitivt enn nå til dags. Skolehuset lå der hvor nå brannstasjonen ligger. Det var en alminnelig stue, og alle ongene måtte sparke av

seg treskoene på gangen før de kom inn. Den som underviste kalte de rett og slett «Madammen». Hun satt på en stol og strikket strømper mens hun hørte ongene i leksene. En liten gutt som gikk på denne skolen, var svært glad i «tåte». Det var en linfille med innlagt grøt eller brød som var bløtet i melk, alt etter som økonomien var. Det var jo helst de som lå i vuggen som sugde på tåte, men det hendte at ongene vokste sent fra det, og det var jo selvsagt en skam for en gutt. Nå hadde to kjuagutter oppdaget «lasten» til førstnevnte, og de funderte på hvordan de skulle venne ham av med «tåten». De fikk snart en anledning. De to «rakkerne» fant snart ut at når «tåtegutten» kom fra skolen, gikk han bort til en bestemt plass i en bestemt mur. Der tok han frem en tåte som lå innpakket der. Hans mor hadde gjemt den der før hun gikk på arbeid på buene om morgenen. Det skulle vel være en slags mellommat til hun kom fra arbeid.

Et par dager etter denne oppdagelsen lurte to gutter seg fra skolen før tiden var inne. De gikk bort til den omtalte muren, tok frem «tåten», åpnet den, tok ut innholdet og stakk inn et par snigler isteden. Derpå smatt de bak et gammelt gjerde og la seg på lur. Ganske riktig, etter en stunds forløp kom «tåtegutten» stille bort til muren, stakk hånden inn, fikk tak i tåten og kjørte den rett i gapet med det samme. Etter å ha suget og gumlet en stund, tok han tåten ut og så mistenksom på den. Etter først å ha forvissnet seg om at ingen så ham, åpnet han linfillen for å se hva rart mor kunne ha lagt inn i dag, siden det trakk så dårlig. Enhver kan tenke seg «kor han så ut i trynet» etter oppdagelsen. Bak gjerdet i nærheten lå to ekte kjuagutter og lo så de holdt på å krepere av tilbaketrengt latter. Men kuren var vellykket, og de så aldri mer gutten «tåte».

Fortsettes.

Kirkegatens Kolonial

Kirkegaten 49 — Telefon 56 306

Damegarden

I forrige nummer skrev vi at vi ønsket å få dannet en damegarde. Vi visste om flere damer som gjerne ville ta del i en slik og dermed få anledning til å arbeide for korpset. Det har eksistert damegarde tidligere i korpsets historie, men de har ikke hatt lang levetid av gangen. Vi vet at det ved 75-årsjubileet i 1932 var en tallrik garde av unge damer. Ellers vet vi ikke om annet enn enkeltpersoner som har ytet verdifull hjelp ved spesielle anledninger. Vi kan som eksempel nevne at her og fru Kvamme og fru Botoifsen i 1954 ytet uvurderlig hjelp for guttene. Da vi 20. desember 1962 hadde en fest for soldatene i Sandvikens menighetshus, var der mange damer som var til stor hjelp for oss. Det er nettopp disse som har sagt seg villig til å danne en damegarde. Det gjaldt bare å få gjort det første skritt.

Endelig ble det av korpsets offiserer sammenkalt til møte på Sandvikens Skole i anledning damegarden. Det var 11. februar i år. Vi håpet at 8—10 damer ville komme, men dagen traff visst uheldig. Det møtte bare 3 damer, 3 korpsgutter og 4 gamlekarer. En trøst var det at noen damer hadde sagt fra at de dessverre var forhindret i å komme.

For å ha litt program for dette møtet, hadde Johan Aarberg lovet å kåsere om korpset gjennom de 100 år. Da vi var så få fremmøtt, var alle av den mening at de heller fikk ha det til gode. Han viste dog en del gamle korpsbilleder hvor der var en tallrik damegarde å se. Sverre Andreassen viste også en del eldre billeder som vi yngre betraktet med stor interesse.

Vi glemte selvfølgelig ikke å snakke om det som var dagens emne, nemlig damegarden, og det gledelige for oss var at damene selv førte ordet i denne sak. Disse tre damene vil nå, når det passer dem, innby til møte for dem som vil delta. Vi håper at det må bli mange og ber alle interesserte damer henvende seg til fru Kvamme, Kirkegt. 33, telefon 57 121.

En slik damegarde må selvfølgelig arbeide på lang sikt, og de må selv velge sine arbeidsoppgaver. Deres arbeid kan bli så viktig for korpsets trivsel at vi senere en gang kanskje vil kalle dette første møte for et «historisk» møte.

Red.

En gammel sandviksgutt fyller år

Lørdag 23. mars 1963 fyller Gedijs Johan Knudsen 90 år. Såvidt jeg vet er han den eldste sandviksgutten idag. Jeg har flere ganger sittet nede på flyhavnen i Sandviken og pratet med ham. Han er fremdeles frisk og har en god hukommelse. En dag ba jeg ham fortelle om seg selv, og her vil jeg forsøke å la dette gå videre til våre lesere.

Hans far het Karl Johan Knudsen. Han var fra Ask. Moren het Berthe, født Olsdatter. Hun var fra Mjølkråen. Faren var en tid pakter i Eidsvåg. Der ute hadde også moren lenge sitt arbeid. I slutten av 1860-årene begynte faren som møllersvenn ved Heggernæs Dampmølle.

Gedijs Johan Knudsen er den nest yngste av 8 barn. Den eldste het Martine. Hun ble gift med en fra Laksevåg.

Nummer 2 het Olena (Lina) (1861—1939). Hun ble gift med kirketjener Pedersen i Sandvikskirken. Disse bodde lenge i Aad Gjellesgt. 12

Den neste het Christian (født 1863). Han var seilmaker og døde ugift. Han var med da fløystangen på Sandviksfjellet ble reist i 1879.

Så kom Gerhard Martin (født 1865). Han var gift med Ingeborg Bøe. Hun vokste opp ute i Holen og ble derfor kalt «Ingeborg i Holen». Hennes mor, Andrea Bøe (født Jacobsen), var kusine til Oscar Jordals bestemor, Ragnhilde Jordal. Familien Jordal bodde i det andre huset i Holen (det nærmest elven). Ragnhilde var

gift med Ole Halstein Jordal som var fra Jordalen i Åsane. Ingeborg og Gerhard Knudsen bodde i Holen til de måtte flytte i midten av 1930-årene.

Den femte av Gedijs' søsken het Ingeborg Hansine (født 1869). Hun var gift med maskinist Karl Kragerø. Han var fra Kragerø.

Den sjette i rekken het Christine Bergitte (født 1870). Hun var gift med Jens Johannesen. Eldre sandviksgutter husker ham under navnet «Jens med elven». Han bodde ved Sandvikstorget i det huset som nå er gjenreist ute på «Gamle Bergen». Han var lenge skredder ute på det militære området i Gravdal. Hans jevnaldrende har fortalt at han var så flink til å gå på skøyter.

Nummer 7 i rekken er, som nevnt, Gedijs Johan, og den yngste het Edvard August. Han er født i 1878 og døde i august 1961.

Vår venn, Gedijs, sitter en stund og ser tankefullt utover Byfjorden. Han tenker tilbake på sine barneår. Han ble født ute på Jægermyren, men var bare to måneder gammel da familien flyttet innover til Skansehaugen, nærmere bestemt til «50-mannshuset». Her bodde de i tre år. Da flyttet de til «Steffa-Monsen og de sitt hus». De av våre lesere som er vokset opp i Sandviken blir vel ikke forundret over å høre et navn som dette. De vet jo at man i Sandviken, helt opp til våre egne guttedager, hadde et utnavn på de fleste mennesker. Dessverre resulterte dette ofte i at man ikke har kunnet huske folks virkelige navn når vi yngre har spurt etter det. Men som sagt, Gedijs har en god hukommelse, så vi får forklaring på dette merkelige navnet. I det nevnte huset bodde en gutt som het Mons Monsen. Han ble kalt «Steffa-Monsen» fordi hans far het Steffen. Steffen Monsen eide det ene av de to husene som står oppe ved Helleveien, like ved den nye telefonkiosken. Disse husene er blitt ombygget siden den gangen.

Her bodde Gedijs i 11 år (til 1888). Da flyttet de til familien Steen's hus. Det vil si Sandviksveien 201. Dette er barndomshjemmet til Mathias og Petter Steen. I dag eies huset av deres søster, enkefru Skurtveit. Da Gedijs hadde bodd her et års tid, døde moren. Det var høsten 1889.

Gedijs Knudsen er altså en «vaskekte» sandviksgutt, men likevel var han ikke med i buekorpset. «Nei, jeg hadde ikke stunder til det»,

sier han. «Men hver gang det var slagsmål med andre korps, da kunne jeg ikke holde meg. Da måtte jeg være med, jeg også, og det hendte noen ganger, det». Det var med Gedijs, som med de fleste guttene i den tiden, han var i «kondisjon». Den første jobben hans var som løpergutt hos Kristen Kahrs på Skansehaugen. Han var da 9 år gammel.

Da moren døde var Gedijs 16½ år gammel, og nå ville han reise til sjøs. Den første båten han reiste med, var «Mimer» til Mowinckels rederi. Han måtte møte ombord samme dag som moren ble begravet. Han fikk såvidt tid til å følge henne til graven.

J. L. Mowinckel handlet med fisk, og den første turen til Gedijs gikk derfor langs Nordlands- og Finnmarks-kysten. Han «reiste i maskinen», og det kom han til å gjøre så å si hele sitt liv. Han arbeidet seg oppover i gradene. Det var ikke så alminnelig med skoler den gangen. Gedijs har ikke gått på noen maskinist-skole, men han kunne sine ting for det. Jeg spurte om han kunne huske alle båtene som han hadde reist med. «Jeg kan da vel det», svarte han og begynte å remse opp.

Etter «Mimer» var det «Hardanger» som tilhørte H.D.S. Derpå var det «Forsete» til Gjertsens rederi. Så gikk jeg over i «Britania» og etter den «Charlotte». Disse to tilhørte P. G. Halvorsens rederi. Deretter var det «Ceylon» til Harloff og Røseth, og så «Lyder Horn» til Andreas Olsen. Ja, du vet vel at Andreas Olsen var bror til Julius Olsen? «Jo, jeg visste da det». Gedijs spyttet ut i sjøen og fortsatte: Ja, så var det «Helga» av Grimstad. Det var bank-sjef Natvik som eide den. Så forlot jeg «Helga» for å gå ombord i «Sirius» og senere «Kapella». Disse tilhørte B.D.S.

Det var mange forskjellige båter, dette. Gedijs må ha likt forandring. Den eneste avbrytelsen i denne rekken av båter, var da han i 1898 var i Marinen. Han nevner at han der var sammen med smed Petter Pettersen. Da han forlot «Kapella» ble det dog den største forandringen. Han begynte nemlig med føringsbåter og det fortsatte han med til han falt for aldersgrensen i 1938.

Av føringsbåter som Gedijs har hatt med å gjøre, nevner han bare «Lovise». Det er den ene av de båtene som i sin tid gikk i rute mellom Triangel-bryggen ved Torget og Storemøllen. Eierne den gang het Nygaard. Han solgte den til Laksevåg Fergeselskap som hørte hjemme på Laksevåg. «Men så ble den i 1913 solgt til oss»,

sier Gedijs. Han kjøpte nemlig «Lovise» sammen med Knut Olsen, Johan Larsen og Andreas Løkeland.

Knut Olsen har vært kontorsjef hos sildegrossisten Wollert Konow. Han lever ennå. Johan Larsen er død for mange år siden. Han var gesell hos Rolf Olsen. Sønnen til Rolf Olsen har idag en sildeforretning nedenfor Skansehaugen (Mohnebuene). Andreas Løkeland er også død for mange år siden. Han var gesell hos trelasthandler Adolph Jahnsen.

«Lovise» ble brukt til taubåt og det var Gedijs som førte den. Da fabrikken ute i Knarrevik ble bygget, fikk de svært mye arbeid for den, og i 1917 kjøpte denne fabrikken «Lovise». Gedijs fortsatte å føre den, men nå for fabrikken. Det varte dog ikke lenge før Gedijs ville slutte. Han ville over i en annen båt. Knarreviksselskapet ba ham da føre båten videre, og det gjorde han til 1922. Da hadde «Lovise» tjent sin tid ut, men Gedijs hadde ennå 16 år igjen før hans «arbeidsdag» skulle være slutt. Han førte nå motorbåter for Vaksdal Mølle til 1938.

Selv etter 1938 har Gedijs ikke helt lagt «årene» inn. I mange år har vi sett ham nede på Flyhavnen ved Sandvikstorget. Her har han vært vaktmann i 13 år. Han sluttet der 31. august 1962. Det er ikke mange som har hatt en så lang «arbeidsdag» som han har hatt. Han sier at han ikke har vært ledig en dag siden han begynte som løpergutt 9 år gammel.

Som vi alle vet, bor han i Eidehuset, det vil si Rosesmuget 15, og her har han bodd siden 1896. Han giftet seg i 1898, men har vært enke-mann i mange år nå.

Vi vil ønske Gedijs Knudsen tillykke med 90-årsdagen, og vi håper at vi ennå i mange år må få se den kjente skikkelsen når vi spaserer i Sandviken.

J. Aarberg.

VALGET

Lørdag 23. februar holdt korpset valg. Resultatet ble følgende:

Sjef: Rolf Rasmussen. 1. kompanisjef: Terje Kvamme. 2. kompanisjef: Bjørn Olsen. 2. løytnant: Terje Engevik. 4. løytnant: Asbjørn Moldestad. Fanebærer: Svein Tangseth. 1. faneoffiser: Jan Sverre Sage. 2. faneoffiser: Jan Harald Pedersen. 3. faneoffiser: Sigbjørn Nilsen. 4. faneoffiser: Eivind Helland. Tamburmajør: Odd Christensen. Adjutant: Fredrik Halvorsen.

Martha Eldholm

Sandviksveien 49 b

Telefon 56 820

Melk — Brød — Frukt — Grønnsaker

ISBAREN

Ekrengaten 11

Varme pølser — Hot dogs

Sandviksbrød for Sandviksfolk!

Kjøp Deres brød i

Sandvikstorvets Bakeri

John Skåland

Telefon 56 563

John Nordrehaug

Kjøtt- og Pølseforretning

Sandviksveien 47

Telefon 56692 — Privat 58067

R. Lien — Autovekt

Michal Krohns gate 99 — Telefon 61530

RELIEFFER
TRESKULPTUR
ORNAMENTIKK

i alle stilarter

N. Tangseth Billedskjærer

Øvre Hamburgersmug 1 — Telefon 31180

STUDIO WESPESTAD

Fotografisk Atelier

Chr. Michelsensgt. 1—3 Telef. 15 211

Brudfoto — Barnefoto — Portrett — Pass

Reportasje — Arkitektur — Interiør

Eksteriør — Hjemmefoto

E. Knudsen & Co

Tobakk og kortevarer

Sandviksveien 49 a — Telefon 56 090

Privat 57 106

Elektriske artikler — Kjøkkenutstyr

KOLSTAD KOLONIAL

Kolonial og fetevarer

Ekrengaten 15

Telefon 56 664

SNARKJØP

Alt i kolonial, fetevarer og grønnsaker

Varer som skal bringes, bør bestilles
dagen før

Eidsvågnes — Telef. 56 518

J. Hafstads Eftf.

PØSEFABRIKK — RØKERI

Lille Øvregt. 17 — Kontor Lille Øvregt. 19

Sentralbord 16 718

Fabrikken: Telefon 12 093

Kleiven privat: Telefon 56 135

Alt i pølser og påleggsvarer

A. Waage A/s

P. VORLAND

Nye Sandviksvei 41 — Telefon 14 302

Glass — Stentøy — Kjøkkenutstyr

Leif Solberg

Alt i gulvbelegg

Telefon 12 337, 12 859 — Bergen — Strandgt. 3

SANDVIKSFOLK

BESØKER

Sandvikens Herrefrisørsalong

Nye Sandviksvei 73 — Telefon 58 410

ALMACÉN A.s

Sandviksvei 4 — Telefon 57 036

Kolonial — Fetevarer — Delikatesser

Vi har også et godt utvalg i

Frukt — Sjokolade — Tobakk

Kommisjonær for Norsk Tipping A.s

IVAR HALVORSEN

Alt i matvarer

Frysebokssentral

Butikker: Eidsvåg Hageby, telefon 56 774

Tømmervågen, telefon 58 624

Bernh. Ellingsen

Ekrenbakken 9 — Telefon 57 302

KOLONIAL OG FISKEFORRETNING

Findus og Frionor fra frysedisk. Fersk røket, saltet fisk, sild og grønnsaker

Kolonial — Fetevarer

A. BJØRNDAL

SKOMAKERFORRETNING

Rothaugsgt. 1 c — Telefon 15 610

Bruk fagfolk, det lønner seg

Reparerer all slags skotøy

KARLSEN & SÖNN

KOBBER- OG BLIKKENSLAGER

Spes.: *Helsveiste stålbeslag*

Conrad Mohrsvei — Telefon 81 300

Ellingsen & Madsen a.s

Tidl. JOHN RUNSHAUG A.s

En gros — En detail

Kjøtt — Pølse — Påleggsvarer

Telef. 10 806, 16 106 - Bergen - Kong Oscarsgt. 16

Stadig flere bilister går over til

FINASERVICE

Forsøk De også
og gled Dem over forskjellen

De er alltid velkommen til

Sandviken Auto-servise A.s

Frank Jacobsen — Andreas Olsen
Sandvikstorget — Telefon 58 840

Sandvikens Kolonial A.s

Sandviksvei 49 a — Telefon 56 352

Stort utvalg i
Kolonial — Fetevarer — Sjokolade

Drops — Konfekt — Frukt — Tobakk
Brus — Sigaretter — Sjokolade — Kjeks
Is — Pølser

Ta turen innom

Sandvikens Isbar

E. SØRENSEN

Kolonial — Helleveien 126

BEMERK
Telefonnummer

56001

Helleveiens Fiskematforretning

HELLEVEIEN 44 — TELEF. 56 424

Inneh. Reidar Utstein

BYGGMESTER

M. SVENDAL

Kirkegaten 47 — Telefon 56 280

Når strømpene er merket

Safa

da vet vi det er

gode saker!

NORSKE STRØMPER
I TOPPKLASSE

«VI HAR UTVALGET»

Brus — Selters — Tobakk — Sigaretter — Sigarer
Pølser — Hot Dogs — Sjokolade — Konfekt
Frukt — Is

Er dette mangelvare i påsken?

Rothaugens Isbar

Er stedet — Telefon 31 448

Sjef: Rolf Rasmussen, Helleveien 265